

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।

वित्तीय जानकारी इकाई (FIU-Nepal) को आयोजनामा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा अन्तरनिकाय सहकार्य, समन्वय र पृष्ठपोषण सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम मिति २०८२ पुस ८ गते मंगलबार काठमाडौँमा सम्पन्न भएको छ । कार्यक्रममा सूचक संस्था, नियमनकारी निकाय, कानून कार्यान्वयन गर्ने/अनुसन्धानकारी निकाय, अभियोजनकारी निकाय तथा अन्य सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा ६० भन्दा बढी संस्थाबाट १०० भन्दा बढी सहभागीहरूको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रममा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल राष्ट्र बैंक, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय, भन्सार विभाग, राजस्व अनुसन्धान विभाग, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग, आन्तरिक राजस्व विभाग, पर्यटन विभाग, भूमि व्यवस्था तथा अभिलेख विभाग, नेपाल प्रहरी अन्तर्गतका विशेष ब्युरो, लागूऔषध नियन्त्रण ब्युरो, अपराध अनुसन्धान विभाग, साइबर ब्युरो तथा केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (CIB), नेपाल बीमा प्राधिकरण, धितोपत्र बोर्ड नेपाल, सहकारी विभाग, नेपाल सहकारी नियमन प्राधिकरण, नेपाल बार काउन्सिल, नेपाल नोटरी पब्लिक काउन्सिल तथा समाज कल्याण परिषद्का प्रतिनिधिहरू सहभागी थिए । त्यसैगरी, वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्त कम्पनीहरू, बीमा कम्पनीहरू, सहकारी संस्थाहरू, भुक्तानी सेवा प्रदायक (PSPs), क्यासिनो, साथै गैर-वित्तीय व्यवसाय तथा पेशाकर्मिहरू (DNFBPs) र विभिन्न क्षेत्रगत संघ-संस्थाहरू र एसोसिएसनका प्रतिनिधिहरूको समेत सक्रिय सहभागिता रहेको थियो ।

कार्यक्रमको उद्घाटन सत्रमा नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर डा. विश्वनाथ पौडेलले राष्ट्रको सार्वभौमिकता र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता बीच सन्तुलन कायम गर्दै विश्वस्तरीय मापदण्डलाई स्वदेशी समन्वय प्रणालीमार्फत कार्यान्वयन गर्नु नै वित्तीय पारदर्शिता र प्रणालीगत निष्ठाको आधार हो भन्ने धारणा व्यक्त गर्नुभयो । उहाँले नयाँ-नयाँ वित्तीय अपराधका प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्न प्रविधिमा आधारित सहकार्य र सूचक संस्था-वित्तीय जानकारी इकाई-कानून कार्यान्वयन-अभियोजनकारी निकायबीचको सुदृढ समन्वय अपरिहार्य रहेको उल्लेख गर्नुभयो । साथै, नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपाल प्रहरी, विभिन्न मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा छरिएर रहेका Database लाई एकीकृत गरी विश्लेषण

मार्फत नीतिनिर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै जोखिममा आधारित, स्वचालित प्रक्रिया र मापनयुक्त जोखिम लिने प्रशासनिक संस्कृति विकास गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

विशेष अतिथि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका सचिव (कानून) श्री पुष्कर सापकोटाले नेपालमा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण प्रणालीका लागि आवश्यक सुदृढ कानुनी आधार विद्यमान रहेको र अब कार्यान्वयन तथा प्रभावकारिता मुख्य चुनौती रहेको बताउनुभयो । उहाँले कसूरजन्य सम्पत्तिको जफत (Confiscation) र अदालतका फैसलाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिँदै अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा नेपालले गरेका प्रगतिहरू व्यवस्थित रूपमा प्रस्तुत गर्न सके FATF को उच्च निगरानीमा राखिएको मुलुकको सुची (ग्रे-लिस्ट)बाट बाहिरिन सहयोग पुग्ने धारणा राख्नुभयो । अर्का विशेष अतिथि नेपाल प्रहरी केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (CIB) प्रमुख, अतिरिक्त महानिरीक्षक डा. मनोज कुमार के.सी.ले AML/CFT सम्बन्धी अपराधहरू प्रायः आर्थिक, राजनीतिक पहुँच भएका व्यक्तिसँग सम्बन्धित हुने भएकाले विशिष्टीकृत अनुसन्धान संरचनाको आवश्यकता रहेको उल्लेख गर्नुभयो ।

कार्यक्रमको अध्यक्षता वित्तीय जानकारी इकाईका प्रमुख/निर्देशक वासुदेव भट्टराईले गर्नुभएको थियो । स्वागत मन्तव्य तथा प्रस्तुति को क्रममा उहाँले कार्यक्रमको उद्देश्य स्पष्ट गर्दै AML/CFT प्रणालीमा समन्वय र सहकार्य किन अनिवार्य छ भन्ने विषयमा प्रकाश पार्नुभयो । उहाँले पृष्ठपोषण (Feedback) ले सूचक संस्थाहरूको STRs/SARs को गुणस्तर सुधार, वित्तीय जानकारी इकाईको विश्लेषण क्षमता अभिवृद्धि तथा अनुसन्धान र अभियोजन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने उल्लेख गर्नुभयो । साथै, goAML प्रणालीमार्फत विद्युतीय रिपोर्टिङ, STRs/SARs को वृद्धि, विश्लेषण तथा सूचनाको प्रसारमा वित्तीय जानकारी इकाईले हासिल गरेको प्रगतिबारे पनि जानकारी गराउनुभयो ।

कार्यक्रमको प्राविधिक सत्र अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभागका कार्यकारी निर्देशक दीर्घ बहादुर रावलले *सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण प्रणालीमा नियमनकारी निकायको भूमिका* विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। प्रस्तुतिमा उहाँले नेपालमा AML/CFT प्रणालीको कानुनी तथा नीतिगत आधार, नियमनकारी निकाय-वित्तीय जानकारी इकाई-कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायबीचको संस्थागत समन्वय, जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण (Risk Based Supervision), सूचक संस्थाबाट प्राप्त STRs/SARs को प्रयोग तथा पृष्ठपोषण (Feedback) को महत्व, FATF का ४० Recommendations र ११ Immediate Outcomes सँगको सम्बन्ध, पारस्परिक मूल्याङ्कन (MER/FUR) पश्चात देखिएका सुधार तथा आगामी कार्यदिशाबारे समग्र रूपमा प्रकाश पार्नुभयो । त्यसैगरी, नेपाल प्रहरी केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (CIB) का वरिष्ठ प्रहरी उपरीक्षक शिव कुमार श्रेष्ठ तथा प्रहरी निरीक्षक सुदीप थापाले *AML/CFT प्रणालीमा अनुसन्धान तथा अभियोजन निकायको भूमिका* विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। प्रस्तुतिमा शंकास्पद कारोबारको विश्लेषणबाट अनुसन्धान सुरु हुने प्रक्रिया, आर्थिक अपराधमा प्रयोग हुने जटिल संरचना, उच्चपदस्थ तथा प्रभावशाली व्यक्तिहरू संलग्न हुने प्रवृत्तिका कारण उत्पन्न हुने अनुसन्धानगत चुनौती, इकाईबाट प्राप्त वित्तीय सूचनाको प्रयोग, सम्पत्ति पहिचान, रोक्का तथा जफतको प्रक्रिया, तथा प्रभावकारी अभियोजनका लागि अन्तरनिकाय सहकार्यको आवश्यकता औल्याइएको थियो ।

विज्ञहरूसँग गरिएको प्यानल छलफलमा नेपाल राष्ट्र बैंक, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण महाशाखाका निर्देशक आर्या जोशीले सूचक संस्थाहरूले gatekeeper का रूपमा वित्तीय अपराधको सशक्त रोकथाम र पहिचान संयन्त्र विकास गर्नुपर्ने बताउनुभयो। सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागका महानिर्देशक श्री गजेन्द्र कुमार ठाकुरले वास्तविक धनी (Beneficial Ownership) पहिचान नेपालका लागि प्रमुख चुनौती रहेको र परिचय प्रमाणीकरणको कडा संयन्त्र आवश्यक रहेको धारणा राख्नुभयो । नायब महान्यायधिवक्ता श्री संजीव राज रेग्मीले जोखिममा आधारित दृष्टिकोण अवलम्बन गर्दै सूचक संस्था, इकाई, अनुसन्धानकर्ता र अभियोजकबीच समान स्तरको बुझाई र समन्वय आवश्यक रहेको उल्लेख गर्नुभयो । प्यानलको सहजीकरण डा. हरि कुमार नेपालले गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमको समापन सत्रमा FIU-Nepal ले अन्तरनिकाय सहकार्य, पृष्ठपोषण र प्रविधिमा आधारित समाधानमार्फत् AML/CFT प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको छ । कार्यक्रमको सहजीकरण वित्तीय जानकारी इकाईका सहायक निर्देशक कमल पौडेलले गर्नुभएको थियो ।